

طه حسين ماموستاى پيشه نك

ژباڼى طه حسين به هممو وره به كې توانستى خوځى و نه خشه نه نجامداره كانيه وه جوړيك بووه له ژباڼى نهو گه وره پياوانهى كه به سهر نهو كوښپ و گيوگرفانه دا زال بوون كه نازاو لپهاتوو په ك ده خه نو كه له مېرديترين مروف ره شين ده كهن . . .
 هم مناله به له ننگانه نايڼايه كې له دى- الكيلو-ى (صعيد) مىسر له دايك بووه . . . توانى به هيزى بيورپاى خوځى و زانستى زورى خوځى و لپهاتووى و دانايى به كې ئې مانه نده وه خوځى له ناو خه لك دا بچه سپتى . . . وه كو هممو گه وره پياوه به ره داره له خوځوليا كان هه زارې و نه داراې سهره تاي ژباڼى خوځى له ياددا هه ماو كړدى به كه ره سهى خاوبى چيروك و داستان و ناوڼه ي به سه ره اتى خوځى . . .

به پېچه واننهى نهو به لاي ناگه هانهى كه له نيوانى نهو و خه لك دا بوو به به ره به ست . . . به پېچه واننهى نهو به لاي ناگه هانهى كه ژباڼى ناساې لي تيك دا نهو ژبانه ناساې بهى كه خه لكى تر ده بگوزه رين . . . هم لاهو جل و بهرگ

شرولهى كه - وهك خوځى له دوايى دا بو كچه كه يې گيرابووه - چهند مانگيك هه به هه نگوين ژباوه - توانيو به نى كه مو كوورى ئې توانايى په ككه و ته ئې نايڼايى خوځى بكا به هيزيكى نهو تو كه لپهاتووى خوځى به سهر هممو ويناو نايڼا كان دا بنوئى . . . به لكو توانى يېته ناو داريكى جېهانى و له دهره وهى خاك و ولا ته كهى خوځيشي دا سهرنجى خه لك راكيشى و له هه رولا تيك دا ريزى روښنيرى بگيرت خوشيان بوى و ريزى لي بگرن . . .

نه وهى سهرنج راده كيشى نه وه به كه پيشه ننگه كانى راپه رينى زانستى و ويزه يى نوئى عاره يى هممويان له دهر چوكانى دانيشگايى الازهر- بوون نه واننهى كه په يوه ندى يان به روښنيرى نه وروپاوه بووه . . . دانيسگايى (نه لكه زهر) له سهره تادا قازيى شهرع و ناخوندهى مرگه ونى تيا ه لده كه وت .

به لام هه ره له په يدا بوونى - رفاعه رافع الطهطاوى - په وه كه پيشه وهى هم راپه رينه به تير گه لي گه وره پياوى ناو دارى وه كو (محمد عبده) و (علي عبدالرزاق) و (طه حسين) و (زكي مبارك) و گه نى كه سى تر كه له م راپه رينه نوئى بهى عاره ب دا به شدارى يان كړدوه له دانيسگايى - الازهر - دا پنگه بشتون . . .

ناشكراشه نه واننهى كه له بوارى بيرو ويزه دا كه لتوورې عاره يى سهرچاوهى روښنيرى يان بوو . . . نه واننه نووسه رى قوناخيكى تايه نى بوون و ئيستا كه كه م كه س ده بينن ناو ريان لي بده نه وه نه واننه ش زور به يان له لايه نيكى نه كاد ميه وه كه لكيان ئې وده گرن . . . نمونه نى نهو نووسه رانه - مصطفى لطفى المنفلوطي - و - مصطفى صادق الرافعي - به . . . گومان له وه دانبه هم دوو

نووسه ره ناوڼه ي سهرده مه كه يان بوون و توانيو يان به وردى بارى كوځمه لنگا كه يان بځه نه سهر كاغز . . . به لام له بهر نه وهى كه په يوه نديان به روښنيرى نه وروپاوه نه بووه نه يان توانيوه شتيكى نوئى و نهر بنوسن . . . جا ئيمه بو مان هه به پيرسين تايا نه گه ره طه حوسه ينش هه ره په يوه ندى بهو روښنيرى په وه بيوايه . . . كه دانيسگايى - الازهر - پى يى ده به خشى له سهر هه مان ريبازى نووسينى نهو دوو نووسه رى تر دهر وېشت يان . . . ؟ نا شكرا به دانايى و لپهاتووى طه حسين وه كو (رفاعه الطهطاوى) له پله ي په كه م دا په يوه ندى هه به بهو خوځيندنه په وه كه له نه وروپا تهاوى كرد به لنگه به كيشان بو هم قسه به طه حسين خوځيه نى كه باسى به راورد كړدى واننه كانى ويزه ره خه له نيوانى ماموستايان دانيسگايى - الازهر - و ماموستايان نهو دانيسگا نه وروپا يانه ده كات كه تيا يان دا خوځيندوويه نى . . . روونى كړدو ته وه كه جياوا زى نه مان و نه وان ناسان و ريسانه . . . ره ننگه هه ره هم به راورد كړدنه ش هانى دايى كه به په روښه وه بين به روښنيرى نه وروپا يى په وه بنى . . . چونكه خوځى و ته نى خورا كى ميشك و گيانى تادا دوزيوه ته وه . . . جا خو نه گه ره هم به راورد كړدنه پالى پوه نايى كه هه لوئيسى دزبا به نى و شوږشكردنه دزى هممو كوون و ديزينه يه كه هه نى كه له گه ل ژباڼى تازه دا ناگوځى و كه لكى لي وه رنا گيرى خو نه وه نهو ته و نه وزمه گشتى بهى كه ژباڼى - مىسر ي ناراسته ده كړدو به ريوه ي دهر د زور يارمقى داوه و له و باره په وه پالپشتى كړدوه . . . هه ره له سهره تاي خه بانى نيشتاني په وه دزى شالاوه كهى - ناپليون - بوسه ر - مىسر - سالى ۱۹۱۹ نه وه روون و ديار بوو كه ريگايى رزگارى

دوو هیلی هاوشانن و لیك ناترازین نهو دوو ریښه‌گایه‌ش : (ریښه‌خراوو زانیارین) . . . ریښه‌خراو بوونی سه‌رکردایه‌تیبه‌کی هوشیار مسوه‌گه‌ر ده‌کات و زانیاریش گه‌ش‌بینی و دووربینی گه‌ل و ټیکوشان له‌ پیناوی زانیاری دا جینگایه‌کی گرنگی هه‌بوو له‌ جوولانه‌وه‌ی ژباندنه‌وه‌ی شارستانی دا . . . له‌به‌رته‌وه‌ هیچ سه‌یر نه‌ نه‌گه‌ر بینین له‌ کاتیک دا که شوړشی عرابی - هه‌لگیرسا که راپه‌رپینکی میلی راسته‌قینه بوو هه‌ول و ته‌قلای نه‌وه‌ی دا که میسر له‌ خه‌وی سپری سه‌ده‌کافی ناوه‌ندر راپه‌ری و جینگای نوی‌ی خوی بدوژته‌وه‌ یه‌کیک له‌ پیاوه‌ ناوداره‌کافی نه‌و راپه‌رینه - محمود سامی البارودی - بوو که یه‌کیک بوو له‌ پیشه‌وه‌کافی جوولانه‌وه‌ی نوینکردنه‌وه‌ی شاعر هه‌روه‌ها - عبدالله النذیم - یش که یه‌کیک بوو له‌ پیشه‌نگه‌کافی جوولانه‌وه‌ی نوینکردنه‌وه‌ی په‌خشان و وتار له‌ هه‌مان کات دا یه‌کیکیش بوو له‌ پیاوه‌ ناوداره‌کافی راپه‌رینه‌کی - عرابی - هه‌روه‌ها (محمد عبده) - ش که له‌سه‌ره‌تادا یه‌کیک بوو له‌ پیشه‌وه‌کافی له‌ دواپی دا یه‌کیک بوو له‌وانه‌ی که هه‌ول‌ی به‌ر بلا و کردنه‌وه‌ی بیرنی ثابنی ده‌دا . . . هه‌روه‌ها - لطیف السید - یش که کتیبی - رامیاری - نه‌رستوی - وه‌رگه‌پاوه‌ و خاوه‌نی روژنامه‌ی - الجریده - بوو یه‌که‌م سه‌روکی دانیشگای میسر بوو له‌ سالی ۱۹۲۵ دا یه‌کیک بوو له‌وانه‌ی که له‌ جوولانه‌وه‌ی بیدار بوونه‌وه‌ گشتی به‌دا به‌شداری یان کرد که به‌سه‌ر ژبانی میسر دا گوزهری کرد . . . نه‌جا طه‌ حسین قوتابی (لطیف السید) له‌ روژنامه‌ی - الجریده - وله‌ دانیشگا - وله - پارتی نه‌مهل - دا په‌یدا ده‌نی بو نه‌وه‌ی سه‌رکردایه‌نی گیمه‌که بکات له‌ شه‌ری زیندوو بوونه‌وه‌و پیشه‌کوتن دا . . . !

طه حسین روژه‌ی سه‌رده‌مه‌که‌ی خوی بوو . . . نه‌و سه‌رده‌مه‌ی که گوزه‌پانی چه‌ندین ته‌وزم و هیلی رامیاری و بیروباوه‌ری جوړبه‌جوړ بوو . . . سه‌رده‌می گه‌رانی مروّف بوو بو خودی خوی و چه‌سپاندنی نه‌و خوده‌ له‌ دواي خه‌وینکی دريژ . . . له‌به‌ر نه‌وه‌ ده‌بوو هه‌ر مشت و مرو ناکوکی گه‌رم بوايه‌ ده‌رباره‌ی (روژه‌ه‌لات و روژناوا) و (شه‌به‌ه) و (قیس) و (نه‌ته‌وه‌ی میسری و نه‌ته‌وه‌ی عاره‌نی) و (بیری نه‌ته‌وه‌نی) له‌ گوژه‌ نیگای هوزایه‌نی و ثابنه‌وه‌و (زمانی نووسین) و (زاراوه‌ ناوچه‌پیی به‌کان) و (نرخ و پایه‌ی شارستانیته‌نی عاره‌نی) له‌ چاو شارستانیته‌ه‌ مروقا به‌نی یه‌کافی دیبه‌وه‌و (په‌یوه‌ندی نه‌و شارستانی به‌ته‌ به‌ نه‌وروپا و ده‌ورو به‌ری ده‌ریای سپی ناوه‌راست و که‌لتووری رومان و نه‌غریق به‌کانه‌وه‌و چونیته‌نی فیرکاری و جوړه‌کافی فه‌رمان‌ره‌وانی و روژی «الأزهر» و گرنکی دانیشگای میسری و نه‌رکی سه‌رشانی . . .

نه‌و روژگاره‌ نالوزه‌ وه‌کو ده‌لین پیوستی به‌ طه‌ حوسه‌بینک هه‌بوو چونکه‌ نه‌و گوزه‌نگ و بشیوی به‌ پیاوانیکی گه‌وره‌ی وه‌کو طه‌ حوسه‌بینی ده‌ویست . . . نه‌وه‌شی راستی بیت گه‌وره‌نی نه‌و نه‌وه‌به‌ که له‌بواړی لیته‌وتونی و بلیمه‌نی خوی دا گه‌لی خزمه‌نی گرنگی پیشه‌کش کرد . . .

گه‌وره‌نی طه‌ حسین له‌وه‌دابوو که توانایه‌کی ده‌گمهنی له‌ شیکردنه‌وه‌و پیکه‌سته‌وه‌دا هه‌بوو که بابه‌نیکی شیکردایه‌ته‌وه‌ هه‌مووی ده‌گه‌رپاوه‌ بو ره‌گه‌زه‌ سه‌ره‌تانی به‌کافی و له‌ چوار چیوه‌ی بیرنکی پوخت و گه‌ییودا نامینه‌ی ده‌کردن . . . هه‌روه‌ها لایه‌نیك له‌ گه‌وره‌نی

طه حسین له‌وه‌وه‌ ده‌ستی‌پی کرد که به‌شداری له‌ لیکولینه‌وه‌ی زانیاری دا کرد . . . نه‌وه‌بوو کتیبی (في الشعر الجاهلي) به‌ چاپ گه‌یاند نه‌و کتیبه‌ ریژه‌وی زانیاریانه‌ی طه‌ حسین له‌ بواړی بیرکردنه‌وه‌و نووسین و دانان دا روون‌کرده‌وه‌و چه‌سپاندی . . .

ریبازی نه‌م کتیبی که چه‌ند وه‌چه‌به‌ک له‌ روژسپیرانی پی‌گوش و په‌روه‌ده‌ بوو پیشه‌نگایه‌نی طه‌ حسین ده‌چه‌سپینی . . . نه‌و ریبازی لیکولینه‌وه‌ی زانیاری به‌ که له‌سه‌ری روژی پیوستی به‌کی گرنگی نه‌ته‌وه‌یه‌ک بوو که هه‌لچوون به‌سه‌ر بیرنی دا سه‌ری ده‌کردو زال بوو . . . کاکله‌و چه‌وه‌ری بیرنی کتیبی (في الشعر الجاهلي) کون و ذیاری به‌ه‌ندی له‌ ره‌خنه‌ گرانی کون باسیان کردوه‌و له‌وانه‌ ابن‌السلام - هه‌روه‌ها به‌ر له‌ طه‌ حسین هه‌ندیک روژه‌ه‌لات ناسیش لی‌ی دوواون . . . به‌لام نرخ و به‌های کتیبه‌که له‌و مشت و مرو شه‌ره‌ قه‌لمه‌ ژرانه‌به‌دایه‌ که طه‌ حسین ده‌رباره‌ی شیعری جاهلی و بوون و نه‌بوونی نه‌و شیعره‌و گومان‌کردن لی‌ی خستی به‌ ناراه‌ . . . گرنگترین خالی نه‌و ریبازش نه‌و لایه‌نه‌ زانستی به‌ بوو که له‌سه‌ری ده‌رونی . . . نه‌وه‌ شتیکی تازه بوو له‌و سه‌رده‌مه‌دا که نووسین و کتیب‌دانان ته‌ن‌ها هه‌ر کوکردنه‌وه‌ی نی وردبینی و سه‌ره‌نجام دانانی نی‌به‌لگه‌ بوو . . . پیشه‌نگایه‌نی نه‌م ریبازه‌ نه‌وسا زیاتر روونده‌بیته‌وه‌ که بزاین نیمه‌ تاوه‌کو نیستاش هه‌لوپستی هه‌لچوون و سه‌رگه‌رمیان ده‌رباره‌ی زوربه‌ی نه‌و به‌ره‌م و بیرانه‌ هه‌یه‌ که ده‌مانه‌وی ره‌خنه‌یان لی‌بگرین یا هه‌لیان به‌سه‌نگین . . .

هوی نه‌وه‌ش نه‌بوونی په‌یره‌ووو بیرنکی

وانستیانهی راسته قینه یه له بابه ته که ماندا . . . ته ها حوسه یه دهر باره ی ریازی - دیکارت - که زور کاری تیکردوه . . . ده لئی (خوشمان بی و ترشمان بی ده بی له لیکۆلینه وه ی زانیاری و ویزه ی ماندا هم ریازه کارمان تی بکا وهك چون پیش تیمه کاری له خه لکی رۆژتاوا کردوه . . . ده بی له ره خه کاری و میژوو نووسینی ویزه بیان دا که لکی لی وه رگرین وهك چون خه لکی رۆژتاوا که لکیان لی وه رگرتوه . . . چونکه بیرکردنه وه ی تیمه ش ده بان ساله که وتوته گۆرانکاری و خه ریکه بی به رۆژتاوا یی با رونتز بیلم له بیرکردنه وه ی رۆژتاوا یی نزیکتر خه ریکه ده بیته وه وهك له بیرکردنه وه ی رۆژه لاتی -

طه حسین له و ریازه دا و نبوی خوی دۆزیه وه که نووسه ره که ی دهر باره ی ده لئی (هم ریازه ره خه گرو خاوه ن لیکۆلینه وه له هه له ده پارێزی و ده یگه به نیته زینگای راستی له هه ربابه تیک دا لی تی بزانی . . . به بی ته وه ی توانای خوی له هه ول و کۆششی لابه لادا به قیرو بدات - ده شی ته و لیکچوونه ی به ریکه وت له نیوانی طه حسین و دیکارت دا هه به جی جی چه سپاندنی هم ریازو رپه وه ی له دلێ دا کرد بیته وه . . . چونکه وهك چون دیکارت له خویندنکاری سه رده مه که ی خوی یاخی بو هه رواش طه حسین له پیشینه ی دانیشگای - الازهر - به ره خه بوو لی تی یاخی بوو . . . هه ردووکیان نه زانین و تاریکایی سه ده کانی ناوه راستیان به رپه رچ ده دایه وه به گز ته و وشکه خوینده وارو کۆلکه رۆشنبیره که م بینانه دا ده چوون که به رگریان له و شتانه ده کرد . . . ته به م جوړه زیره کی و لی هاتوی و دانایی یه ی که به هه ردوو که لتوری رۆشنبیری عاره بی و

ته وروپایی گۆش کرابوو هم پیشه نگه توانی جی په نجه ی رۆشنبیری خوی له ویزه و میژوی ویزه و ره خه ی کۆمه لابه تی و باشه رۆزی رۆشنبیری و شانۆی یوانی دا به جیبیلی . . . بلیمه تیکه شی زیاتر له و ریازه زانستی یه دا ده رده که وی که به کاری هیناوه دیاری کردوه . . . وهك نووسینه کانی . . . خۆ به راورد کردنیکی ئاسایی له نیوانی هم و نووسه ریکه تری بلیمه تی هاوچه رخی خوی دا که ته ویش - عباس محمود العقاد - له لایه نه کانی سه رکه وتن و تایه تیتی و لی هاتوی طه حسین به ئاسانی ئاشکرا ده کات . . .

عباسی عهقاد هه ره له کتیی - الدیوان - یه وه ده که وینه شیکردنه وه ی ده ق و نووسه ره وهك ره خه به کی ویزه ی له باسکردنی خوودی که سایه تی نووسه ردا یا ئامیته کردنی هه ردوو لایه نه که بو شیکردنه وه ی ناودارانی میژوی ویزه وهك ته و کتییی که دهر باره ی شاعیری عاره بی - ابن الرومی - به ناو نیشانی (ابن الرومی . . . حیاته من شعره) نووسیوه تی . ته لیره دا طه حسین ناتوانی شان له شانی عهقاد بدات چونکه لیکۆلینه وه ره خه بی یه کانی (به شی سیهم له کتیی - حدیث الاربعاء - به شی یه که م له - حافظ و شوقی - و - من ادبنا المعاصر -) ناتوانن شان به شانی لیکۆلینه وه کانی عهقاد بین . . . تاوه کو لیکۆلینه وه کانی دهر باره ی - المتنبی - و - ابی العلاء المعری - که زور باس ده کرین ته وه نده ی کتیی (ابن الرومی . . . حیاته من شعره) عهقاد بایه خدارو بوخت نه . . . به لام لی هاتوی و بلیمه تی طه حسین له و ریازه زانستی یانه به دایه که به هویه وه ده گه بیسته ته ودیوی ده قه کان و خاوه ن ده قه کان . . . و له چوار چپوه به کی

مادی یانه دا وه کو خاوه ن بیرتک ده قه نووسراوه کان و که سایه تی ته و خاوه ن ده قانه ی شیده کرده وه . . . ته وه ش ته و لابه نه یه که له کتییی که ی عهقاد دا دهر باره ی - ابی نواس - نه و به دی نا کری . . . به لام طه حسین که له به شی دووه می کتیی - حدیث الاربعاء دا - دهر باره ی سه رده مه که ی - ابی نه واسی ده دوی هه ست ده ورووژنی و میشلک سه رسام و حه بران ده کات . . .

ره خه ی ویزه ی سه ره خوی نه زانی و سنووری تایه تی خوی بو دیاری نه کرا تاوه کو لینه وه ی ویزه ی له لیکۆلینه وه ی میژوی ویزه جیا نه بوه وه . . له م بواره ش دا طه حسین به هاندان و جی به جی کردنی زانیاریانه به شداری کردوه . . . له م رووه وه ده لئی : (ویزه قسه ی خوش و کاریگه ره و ته لیره دا جیاوازی نیوانی ویزه و میژوی ویزه ده رده که وی ته و نووسه ره ی که خزمه ت و رازه ی ویزه ده کات ده توانی له سنووری به ره می جوانی په خشان و هۆتراو ده رنه جی و جگه له و بواره خوی له قه ره ی هه چ شتیکی تر نه دات . . . به لام میژوو نووسی ویزه ناتوانی هه ره له سنووری به ره می جوان و قسه ی خوش دا گیر بخوات چونکه ناتوانی به و جوړه کاریکاته سه رمان و قابلان کات به لکو ده بی په ل بو میژوی زانستی یه کان و فه لسه فه و هونه ره جوانه کان و میژوی ژبانی کۆمه لابه تی و رامیاری و ئابووریش به اوی) ده وای ته وه ی جیاوازی نیوانی ویزه و میژوی ویزه و شیوازی چاره سه رکردنی هه ریه کیکیان دیاری ده کات کاریگه رنی سه ره به ستیشان ده خاته سه رو له و باره یه وه ده لئی (که واته ویزه پیوستی به م سه ره به ستی یه هه به . . . پیوستی به وه هه به که وهك زانیاری به کی

ثابتي يا وهك ريڳابه كي ثابتي تماشاشا نه كرى... پيوستى به وهه هيه كه لم جوړه پيروزى په نازاد بكرى و وه كو هممو زانستى به كافي دى ده سته موى ره خه و ليكولنه وه و شيكر دنه وه و گومان و بهر په چرچ دانه وه و گيروگاز بيت...)

نه بهم چاوقايي و وره بهرزي به وه طه حسين رووبه رووى كومه لگاي خوځى بوو... طه حسين له شيعرى سرده مى - جاهلي - عاره ب گوماني هيه وه ده لى دروستكراوه و په پوهندى به و سرده موه نيو قورثاني پيروز به ته واوه تي له و سرده مه دوواوه و خستويه تي به روو به لام نه و شيعره نه يتوانيوه به وشيوه به ده رى پرى... له بهرته وه گومان له شيعره كان ده كات و راى وايه كه دواى نه و سرده مه به مبه ستي رامبارى و تيره بازى و ثابتي و كومه لايه تي نووسراون و دراونه ته پال نه و سرده مه... ده لى :

(يوچى نه گهر ژباني تابوورى عاره ب له و سرده مه دا به ته واوه تي ناله بارو پر له تاژاوه و گيچهل نه بوايه قورثان نه وه نده باسي حه رامكردنى سوو هانداني خه لكى ده كرد بو جى به جى كردنى زه كات و خيرو به رات) نهجا ده لى (ده باشه شتيكى له و جوړه بابه تم له ويژه ي - جاهلي - دا بو بدوزه ره وه و نيم بگه به نه له كوى دا په خشان و هونراوينكي نه و سرده مه چنگك ده كه موى كه باسي خه باقى دژايه تي نيواني هه ژاران و ده وله مندان بكات... باشه نير نه مه چ ويژه به كه نه گهر نه بوونى هه ژار دهر نه پرى و ره ننگدانه وه ي بارى دوخى ژباني خاوه نه كه ي و نه و خوشى و سزايانه ي كه چه شتوونى تپانه ي و باسي سته مكاري و ناهه مواري و خوئتمزپني ده وله مندان دزى هه ژاران نه كات... ثايه له و هممو عاره به چه وساونه دا

به كيك نه بووه جارى له جاران زمانى پيرى و سكالاو بيزارى خوځى له و ژبانه پر له كوپره وه رى به دهر پرى... نه ي له و هممو عاره به ده سر و يو خواپنداو و خاوه ن زه بروزه ننگانه دا به كيك نه بوو جارى له جاران زمانى به رپى و باسي گه وره ي و شانوشكوځى خوځه ختي خوځى و ده سله لاي به سر نه و كلولانه دا دهر پرى...؟)

ثابه و جوړه طه حسين له كاتي خوځى دا په لى بو ديارى كردنى نه و هممو هو كومه لايه تي و تابوورى يانه هاويشتوه كه له دروستكردن و هاتنه كايه ي ويژه ي هممو سرده ميكي هه ر نه ته وه يك دا روځى خوځى ده بينى... نه نجامى نه م بيروپايانه ي طه حسين تا چه ندك راسته يا هه له به نه وه گرنگ نيو نه م ناماوى مشت و مرو ده مه قالى ي له سر بكه ين... به لام نه و شانازى به ي بو ده ميخته وه كه پيشه ننگايه تي هيه له دامه زراندنى ليكولنه وه ي زانستى له ويژه ي عاره بيداو هه ر له به كه م كتبي دا كه به ناو نيشاني (ذكرى ابي العلاء المعري) يادى (ابوعلاه ميعرى) چاپى كردوه و توى نه و بيروپايانه ي خوځى چاندووه و هه ر له سره تاي نه و كتبه دا نه وه ي روون كردو ته وه كه به ناشاني باوه به هممو نه و شتانه ناكات كه پيشينان له ميژووى نه وه ب دا باسيان كردوه... و زور به ي نه و رووداوانه ش ده خاته پشتگوى و بهر په رچيان ده دانه وه كه به ي ليكولنه وه به كي راسته قينه و دروست خستويانه ته روو...

نه لم رووه وه په پره وى ريبازو رپره وى - سنت ييف - ده كات له بواري ره خه كاري دا... نه و رپره وه ي كه بهرهمي هه ر نووسه ريك شيبكاته وه و لسيكولنه وه ده بيه ستيته وه به جينگاو زبندي گشتى نه و نووسه ره و ژباني تايه تي نه و

نوسه ره وه... چونكه ويژه ديارده به كي كومه لايه تي به و په پوهندى هيه به هاوجوونى و تيكه لاوى جى و شوتنى تايه تي و گشتى نه و نووسه ره و راده ي هه لچوونى خودو دهر وونى هه ستيارى نه وه كه سه وه... طه حسين به جوړيك سرمه ستي نه و ريبازه ره خه ي به ي - سنت ييف - بوو بوو كه واى لى هات ناو نيشاني و تاره ره خه ي به كافي خوځى - حديث الاربعاء - له ناو نيشاني نه و وتارانه ي - سنت ييف - وه وه ريبگرى كه هممو روژتكي دووشه مان به ناو نيشاني - احاديث الاثني - و تاره كافي دووشه مه - وه بلاوى ده كردنه وه...

طه حسين ريبازى ره خه ي خوځى دهر باره ي دياره ي و ويژه ي له سر به مبه مايه كي كومه لايه تي ديارى ده كات... بو نمونه له بواري شيكر دنه وه و ليكولنه وه ي شيعرى سرده مى - نه موى و عه باسي - دا نه و گور انكاري به ناشكرا ده كات كه دواى په پوهندى په ياكردنى عاره ب له گهل فارسه كان دا له شيعرى نه و دوو سرده مه دا رووى دا... و ده لى: (هه ر له گهل ده سپيكر دنى غه زاي نيسلامى و چه سپاندنى ده سله لاي خوځى دا به سر خاكي فارس و روم دا هممو شتيكى ژباني چينه ده سر و شتوكاني نه ته وه ي عاره ب كه وته گوران... سرچاوه ي گوران كه شى دوو شت بوو... به كه ميان سرچاوه به كي مادي بوو نه وه ش له و سامان و داراى و ده سكه و تانه وه هات كه له شهردا خوا به سر موسلمانان دا ده بياراند... نه و شتانه كه له شهري سر كه وتنى سوپاي موسلمانان ده سده كه و تن ژباني نه و خه لكه ي گورى و ناخوشى يانى كرد به شادى و كو سپياني كرد به ته ختي و له نه ننگانه و ژباني سه خت رزگارى كردن...

شتیکی که شیان-معنوی-بوو ئه ویش
 نه و بوو که عارب له و لآتانه دا به جوړه
 رژیمیکی رامیاری و فرمانره وایی
 شماره زابوون له ووه و پیش له گه لئی دا
 رانه هاتبوون و جوړه ریگایه کیان بو
 بهر یوه بردنی کاروباری و لآت و جی به جی
 کردنی نیش و کار بهر چا و که ووت که له ووه
 پیش هیچیان دهر باره ی نه ده زانی . . .
 دوو شته هه رده بوو کاری ناشکراو به هیز
 له هه ست و هوش و ژانیا ن بکن . . .
 له بهر نه ووه له و کاته دا تازه کردنه و هی شاعر
 به ته و او وئی و پر به پیستی خوئی له گه ل
 گور انکاری و تازه کردنه و هی ژانی
 نه وده مه دا گونجا ووه و کار یکی دروست
 بووه . . .

له سرده می نه مه وی به کان دا دوو
 جوړه شاعر هاته کایه ووه که له سرده می
 جاهیلی دا نه بوون یا نه گه ره شبو ویتن له و
 سرده مه دا که س به وردی تیان
 نه گه یشته و با به خیان نه دا و نه تی . . .
 به که میان له نه نجای په ره سه ندنی راده ی
 دارایی و په یدا بوونی ژانی پر له ربا و ردن و
 سه ما و سووره ووه سه ری هه لدا ووه و نه ووش
 شاعر ی - غزه ل- بووه . . . جوړی
 دووه میان- شاعر ی سیاسی- بووه نه ویش
 له نه نجای نه ووه و په یدا بووه که رژمی
 -خلاقه- کراوه به رژمی- پاشه به تی- و
 شهرو نا کوکی تیرا به تی و ثابنیش که ووتنه
 نیوانی خه لک و کومه له ووه . . . طه حسین
 دوا ی با سکردنی ریازی هه ووه سبازی باسی
 هوکانی په یدا بوونی غزه لی پاک و له عشق
 خا وینه ووه هه لقا ووه ده کا و ده لئی :
 (نه وانه ی له م هونه ره دا سه ره بر ریازی
 هه ووه سبازی بوون له خه لکی تیرو ته سه لی
 نا وچه ی حیجاز و نه ووه ی
 -مهاجر- و -انصار- هکان بوون که له
 با وکیانه ووه سامانیکی زوریا ن بو به جی

ما بوو له بهر چند هویه ک له کاروباری
 رامیاری دوور که و تپونه ووه . خوویان دا بو
 ربا و ردن و هه ووه سبازی و خوار د نه ووه
 گورانی و غزه ل) به لآم نه و که سانه ی که
 ریازی دلدار ی خا وین و دوور له
 هه ووه سبازیان گرت و به گه ر مه ووه
 بهر گری یا ن لی ده کرد . . . خه لکی بیابان
 بوون . . . نه وکه سانه بوون که له سایه ی
 رژمی زه بروزه نگی نه مه وی به کان دا
 له پله ی رامیاری دوور بوون هه ژاری و
 نا ئومیدیا ن تیکه ل بوو بوو . . . له بهر نه ووه له
 ژانی مادی و هه ووه سبازی و ربا و ردن
 دوور که و تنه ووه و به ره و ناخی ده روونی
 خو یا ن وهر گه رانه ووه نه و شاعر ه
 خه ما وی یا نه یا ن نووسی و بو یا ن
 به جیه یشتین . . .)

طه حسین له توژیته ووه ی ویزه یی دا
 ریازی و ریژه ووه نه و رو و پای به کانی گرت ووه
 به پی ی بوچوونی ریازی - سنت یف-
 دیارده ی ویزه یی به شوین و جی و
 کومه لنگا ووه ده به ستیته ووه . . . نه مه ش
 جوړه توژیته ووه به کی نوی بوو بهر له م له
 توژیته ووه ی نوی دا به م قوولی و وردینی
 به ووه گه سی دی په ی پی نه بر دبوو خوئی
 له قهره ی نه دا بوو . . .

دوو وه چه له ویزه دۆستان و نه دهب
 په روه ران چ له قوتایی یا نه ی که مامؤستا
 طه حسین له دانیشگا کان دا په روه رده ی
 کردوون یا له دووره ووه به ره مه کانیان
 قوزت ووه ووه خویند وویا نه ته ووه له سه ر نه م
 ریازه گوش کراون و په روه رده بوون . . .
 نه لیره دا نرخ و به های طه حسین
 ده رده که وی له ناراسته کردن و ریانی
 کردنی سرده می خوئی دا به جوړ لک که
 ناشاریته ووه ده یچه سپینی که بلیمه ترین و
 دانا ترین نووسه ری نه و سرده مه بووه و
 تا قانه ی نا و هه موو نووسه ره بلیمه ت و

دانا کانی ده ورو به ری خوئی بووه . . .
 به لآم با به خدانی به میژووی نیسلامی و
 لیکو لینه ووه لی ی له وسوا وه ده ستی پیکرد که
 دا وای له- احمد امین و عبدالحمید
 العبادی- کرد (که دوو ها وری ی خوئی
 بوون) ژانی سه ره تایی نیسلامه تی
 بنووسنه ووه هه ره به کیکیان له لایه ن خوئی ووه
 چمکیکی لی بگرن و روونی که نه ووه . . .
 جگه له ووش طه حسین توانی خوئی
 له قهره ی ژانانامه ی پیغه مبه ر بدات و
 کتبی- علی هامش السیره- بنوسی ت و باسی
 ژانی هه ر چوار خه لیفه گه و ره که ی نیسلام
 (نه بو به کرو عومه رو عوسان و علی به وردی
 تومار کات و له کومه لنگای نیسلامی دوا ی
 کوچی دوا ی پیغه مبه ر بکو لینه ووه له و
 باره به ووه کتبی (مرآة الاسلام) و (الوعد
 الحق) بنوسی . . .

طه حسین دوا ی نه ووه ی که بنه ما ی
 ره خنه ی ویزه یی چه سپاند بواری میژووی
 نیسلامی سمی و چه نا ویه ووه باسی ژانی
 کومه لنگای ثابنی نیسلامی شیکرده ووه
 باسی کرد . . . له سه ره تا دا به ره نگاری
 پر سیار لک بوو که ده بوو وه لآمی بداته ووه
 پر سیاره کش نه مه بوو : (سنووری
 په یوه ندنی نیوانی توژیته ووه ی زانستی
 ده رباره ی میژووی کومه لآیه تی و نیوانی به
 پیروزی را گرتی روا له تی ثابنی پاله وان و
 که سه کان تا چ راده به که) وه لآمی نه و
 پر سیاره ش هه ر له سالی (۱۹۲۳) دا له
 وتاری- رد علی نقد- دا درابووه که له
 -۲۲- ی شباتی سالی نا و برا ودا
 بلا و کرا بووه هه روه ها دوا ی نه ووش له
 به شی دووه می کتبی- حدیث الاربعاء- دا
 دوو باره ی کرد و ته ووه نه ویش له په نای
 وه لآمدانه ووه ی -رفیق العظم- دا
 ده رباره ی نه و نه خشه باسه ی که بو
 هه ر دوو سرده می نه مه وی و عباسی و

خه ليهفه كانيان كيشابووی . . . که ده لئی (تا ئیستاش زانای بهر یز «رفیق بك العظم» وگه لیکي تر له زانا ناودارو ناسراوه کانی روزه لات میژووی ئیسلامی به جوړه پیروزی و نهواز شیکي نهوتوی ثابتي یا نیوچه ثابتي زه رکهفت ده کهن که بیته کوسپک له نیوانی هوش و لیکولینه وه به کی ره خنه یی زانستی بانه ی راسته قینه لی . . . نهوان باوه ریان به شکوی پیشینانی عاره ب و بزورگی یان هه به و ریزی پله و پایه یان ده گرن و هه مو ناووانو نیشاینکی زلو هه مو خیر و بیرنیکان ده دهنه پال و له هه مو ناته و اوی و کم و کووری به ک یا کانه یان بو ده کهن و کاره مه زنه کانیان ده خنه رووکاره نابه جیکانیا ن سرنگون ده کهن نه نجا له و بوچوون و تینگه بیشته وه پله و پایه ی ره خنه و لیکولینه وه کانیا ن داده ریژن . . .) دوا یی ده لئی :

(به لام کم زانا و لیکوله وهر سهیری ره خنه ی میژوویان وه کو ره خنه ی میژووی کردوه و سرنجیان له خه لک وه کو خه لک داوه و وه کو خه لک لیان دواون و خوره وشت و نه ریثانیا ن شیکردوته وه و لایه نه جوان و به زره کانیا ن له لایه نه پوچ و لایه لا کانیا ن جیا کردوته وه . . . ثم جوړه ریژلینانه ی رابوردو و دا پو شینی کم و کووری به کانی و زه رکهفت کردنی میژو و به ثابتي قوناخیکه ده یی میژو وهر پیاروات . . . به لکو قوناخیکه له ژبانی رامیاری خه لک و هه رده یی پیارو ن . . . گه لئی نه ته وه ی تریش عاره ب به م بارودوخه دا تپه ر یون . . .) نه به م بیر فراوانی و گیانی زانستی و وره به رزی به وه طه حسین ماموستا و پیشه نگی بواری بیرو میژو و ره خنه و نویسی هونه ری به ره مه کانی به ریژنکی تابه تی و دیار نووسیوه له ننگه ری گیانی خو ی تیا تواتوته وه . . . هه ر له بیرمه

قوتای بووم له کولژی ته ده بیات کومه لیکي زور له قوتایانی - ته سکه نده ریبه - و ماموستایانی زانکو گه مارومان دا بوو به نه واز شه وه گو یان لی گرتبوو . . . نه وه یه که م جار بوو به چاری چاوانم بیس و به گوئی گو یانم ده ننگه کاریگه ره که ی بزنه فم . . . پیا و له ده ننگه به سوزه که ی و گونجاندنی چینه کانی ده نگی له گه ل جوړی و اتای قسه کانی دا مه ست و حه یران ده بوو . . . (سهیل القلماوی) ده لئی :-

(ریبازی طه حسین ناووده و نامیته ی گیانی عاره یی و فره نسایی و یونانی به کانه بو نمونه کتبی - الذعر الضری - ی ریبازی ره مزی فره نسایی کاری لی کردوه و جی په نجه و موزکی نه و ریازه ی پیوه دیاره . . . به لام کتبی - الصبح اذا نفس - کاریگه ری و موزکی قورثانی پیوه دیاره) . . . به در یژانی ریازه زانستی به که ی هه لویستی مه رده و ته وه ی هه بووه . . . خاوه نی ریژه وه ی راست دان به زه بروزه ننگ دا نانی و دوا ی ناره زووی خو ی نا که وی و له باهخ و زرخي که سانی دی کم نا کاته وه . . .

هه روه ها خاوه ن وره ده یی و تاراده به ک «که له وزه ی توانای مرو قانه دا یی» سه نگی و شکودار ده یی هه ر له بهر نه وه ش بوو که قابل نه بوو پروانامه ی دکتورای شانازی به هه ندی پایوانی رامیاری به خشی و به رووی - حلمی عیسا پاشا - دا که وه زیری په روه رده یی نه و وه خته بوو هه لشاخا و پی ی وت : (ته ی پاشا عمه دی کولجی ته ده بیات ناخوندو مه لایه تاوه کو وه زیر بتوانی فره مانیا ن به سه ردا بکا . . . من هه رگیز قابل نیم پروانامه ی دکتورای شانازی به یه کیک بیه خشم له بهر نه وه ی گوا به پایونکی ناودارو ناسراوه) هه روه ها له بواری

بلا بوونه وه ی زانستی و زانیاریش دا هه مان هه لویستی نازایانه ی هه بوو داوا ی نه وه ی ده کرد که زانین وه کو تاوو با بو هه مو که سیک بیته و له کتبی - نظام الاثنین - دا که کتبیکی نه رستویه کردوو به تی به عاره یی ده لئی (من بو نه وه فی نه بووم که ته نیا خو م سوود له قیربوونه کم وه گرگم) هه روه ها کتبی (مستقبل الثقافة في مصر) ی که داوا ی نه وه ی تیا کردبوو زانین بو هه مو که سیک یی چونکه زانین ریگای زرگاری به گوبه نگیکی گه وره ی له بواری خو ی دا نایه وه . . . له و کتبه ی دا ده لئی :

(ته گه ر دیموکراتیه ت مسو گه ر کردنی سه ربه ستی و ژبانی تا که که سی له سه ر یی . . . نه و با شترین و ته و ترین کوله که ی نه و سه ربه ستی به نه و فیکردنه وه به که هه ربه کیک له نیمه بتوانی کاروباری خو ی پی به ریوه بیات و به رگری پی بکات له مافه کانی چونکه سه ربه ستی له سه ر نه زانین بنیات نانری و خو ی رانگری . . .) هه چ مه یریش نه طه حسین باوه ری وانی که زانیاری ریگایه که بو جی به جیکردنی مرو قانه یی مرو ف و چه سپاندنی بزرگی مرو ف و شادی و سه ربه ستی مرو ف . . . طه حسین نه و مناله هه ژاره نابینایه ی که له گوندیکی میسر دا له دایک بووه که له سه ر نه خشه ی میسر دا جیگای نه تا نه و مناله له ریگای زانیاری به وه گه بیته به و پله و پایه زانستی به ی که هه به تی . . .

نه و رو له ی که نه م ماموستا پیشه ننگه له بواری ژبانی بیرو روشنیری هاوچه رخی عاره یی دا گترو یه تی به سه بو نه وه ی که بیته لووتکه به کی بلند له لووتکه روشنیری به کانی سه ده ی بیستم . . .

له گوفاری (اداب المستنصریه) وه رگتراه